

ZAMONAVIY PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH

Boboxonov Bobur

Urganch tumani 2-sonli texnikumning Informatika fani o'qituvchisi

Po'latova Dinara

Urganch tumani 2-sonli texnikumning Ona tili adabiyot fani o'qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada kasb-hunar va oliy ta'lim muassasalarida maxsus fanlarni o'qitish jarayonida zamonaviy pedagogik texnologiyalarni qo'llashning nazariy asoslari, amaliy mexanizmlari hamda o'quv jarayoniga ta'siri yoritilgan. Interfaol metodlar, raqamli resurslar, kompetensiyaga asoslangan yondashuvlar va STEAM ta'lim texnologiyalarining afzalliklari ilmiy asosda tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: maxsus fanlar, metodika, pedagogik texnologiya, kompetensiya, STEAM, interfaol metodlar, raqamli ta'lim.

KIRISH

Bugungi kunda Yangi O'zbekiston hayotining barcha sohalari chuqur islohotlar maydoniga aylangan. Bu jarayonda ijtimoiy sohaning asosi hisoblangan ta'lim tizimi ham bundan mustasno emas. Buning misolini qbul qilinayotgan huquqiy-me'yoriy hujjatlarda ko'rishimiz mumkin. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Oliy Majlisga Murojaatnomalari "Yoshlarga oid Davlat dasturi", yangi tahrirdagi "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020 yil 29 oktyabrdagi "Ilmfanni 2030 yilgacha rivojlantirish kontseptsiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi PF-6097-son Farmonlari mamlakatimizda ta'lim va ilm-fan sohasini rivojlantirishda muhim ahamiyat kasb etdi. Xususan, ta'lim tizimida qabul qilingan eng muhim hujjatlardan biri bu – "Ta'lim to'g'risida"gi Qonunning yangi tahrirda qabul qilinishi bo'ldi. Mazkur Qonunga asosan ta'lim sohasidagi asosiy printsiplar, ta'lim tizimi, turlari va shakllari aniq belgilab qo'yildi. O'zbekiston taraqqiyotining yangi bosqichida ta'lim tizimini isloh qilish, sifatli ta'lim tuzilmasini yaratish, uzluksiz ta'limni yangi samarali jarayonga aylantirish masalalari tobora dolzarb bo'lib bormoqda. Pedagogik texnologiyalar zamonaviy o'quv jarayonining muhim tarkibiy qismi bo'lib, ta'lim maqsadlariga erishishda muhim rol o'ynaydi. Ular o'qituvchilar va o'quvchilarga kerakli natijaga erishishda yordam beradigan turli xil o'qitish usullari, yondashuvlari va vositalarini ifodalaydi. Pedagogik texnologiyalarning samaradorligini baholash ularning samaradorligini va kelajakda ulardan foydalanishni aniqlashda katta ahamiyatga ega.

Ma'lumki, zamonaviy pedagogik texnologiyalar amaliyotga joriy etish mumkin bo'lgan ma'lum pedagogik tizimning loyihasidir. Pedagogik tizim o'zaro bog'liq bo'lgan vositalar, usullar va jarayonlar yig'indisi bo'lib, shaxsdagi muayyan sifatlarni shakllantirishga pedagogik ta'sir etishni maqsadga muvofiq tarzda amalga oshiradi. Binobarin, har bir jamiyatda shaxsni shakllantirish maqsadi belgilab olinadi va unga mos ravishda pedagogik tizim mavjud bo'lishi

kerak. Maxsus fanlarni o'qitish metodikasi zamonaviy pedagogik texnologiyalar bilan boyitilganda o'quvchilar nafaqat nazariy bilim, balki amaliy ko'nikma va professional kompetensiyalarni egallash imkoniga ega bo'ladilar. Shuning uchun pedagoglar interfaol ta'lim metodlari, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari (AKT) va modul asosidagi o'qitish tizimini chuqur o'zlashtirishlari zarur. Pedagogik texnologiyalar ta'lim dasturlari, onlayn ta'lim platformalari, interaktiv multimedia resurslari va hamkorlikdagi raqamli muhitlarni o'z ichiga olgan keng ko'lamli vositalarni qamrab oladi. Ushbu texnologiyalar o'qituvchilarga bugungi o'quvchilarning ehtiyojlari va afzalliklariga moslashtirilgan dinamik va interaktiv o'quv muhitini yaratish uchun turli imkoniyatlarni taqdim etadi. Pedagogik texnologiyalardan samarali foydalangan holda, o'qituvchilar shaxsiylashtirilgan o'quv tajribalarini osonlashtirishi, faol ishtirok etishni rag'batlantirishi va talabalar o'rtasida tanqidiy fikrlash va muammolarni hal qilish ko'nikmalarini rivojlantirishi mumkin.

Pedagogik texnologiyalarning integratsiyasi o'qituvchilarga an'anaviy sinf chegaralaridan chiqib ketadigan innovatsion o'qitish strategiyalarini qabul qilishga imkon beradi. Yuzma-yuz o'qitishni onlayn komponentlar bilan birlashtirgan aralash ta'lim yondashuvlari o'quv dasturlarini etkazib berishda moslashuvchanlik va xususiyashtirishga imkon beradi. O'tkazilgan sinf modellari o'quvchilarga dars oldidan mustaqil ravishda o'quv mazmuni bilan shug'ullanish imkoniyatini beradi va shu bilan faol o'quv faoliyati, munozaralar va hamkorlikdagi loyihalar uchun dars ichidagi vaqtni maksimal darajada oshiradi. Bundan tashqari, gamification metodlarni ta'lim faoliyatini gamify uchun ish mumkin, bunday ball sifatida o'yin kabi elementlar orqali talaba turtki va jalb oshirish, ko'krak nishoni, va peshqadamlar. Maxsus fanlar o'z tabiatidan kelib chiqib, nazariya va amaliyotni uyg'unlashtirishni talab qiladi.

Bu jarayon quyidagi tamoyillarga tayanadi: Kasbiy yo'naltirilganlik tamoyili, amaliyotga yaqinlashtirilgan o'quv faoliyati, kompetensiyaviy yondashuv, individuallashtirilgan va differensial o'qitish. Mazkur tamoyillar o'quvchilarni real hayotdagi kasbiy muammolarni hal qila oladigan mutaxassis sifatida shakllantirishga xizmat qiladi. Bugungi raqamli ta'lim muhiti maxsus fanlarni o'qitishda quyidagi imkoniyatlarni taqdim etadi:

- Virtual laboratoriyalar
- Simulyatorlar va 3D modellar
- Elektron darsliklar va LMS (Moodle, Google Classroom)
- Onlayn testlar va avtomatlashtirilgan baholash
- Multimedia taqdimotlari va video kouching

Bu texnologiyalar murakkab jarayonlarni vizuallashtirish, xavfsiz amaliy tajribalar o'tkazish va bilimlarni mustahkamlashni osonlashtiradi. STEAM (Science, Technology, Engineering, Art, Mathematics) maxsus fanlar bilan bevosita bog'liq bo'lib, talabalarning muhandislik fikrlashi, innovatsion tafakkuri va ijodiy yondashuvini kuchaytiradi. Bu yondashuv loyihaviy o'qitish metodlarini qo'llashga asos yaratadi.

Talabalarning yutuqlari ballari, tugatish stavkalari va foydalanish tahlillari kabi miqdoriy ko'rsatkichlar texnologiyani takomillashtirish bo'yicha ko'rsatmalarning aniq natijalari haqida qimmatli tushunchalarni taqdim etadi. Sifatli yondashuvlar, shu jumladan talabalar so'rovlari, fokus-guruhlar va kuzatuv tadqiqotlari talabalarning idroklari, tajribalari va o'quv jarayonlarini texnologiya vositasida o'rganish muhitida chuqurroq o'rganishga imkon beradi. Pedagogik texnologiyalar samaradorligini baholashda bir nechta asosiy fikrlarni hisobga olish kerak.

Birinchi, o'quv maqsadlari va o'quv maqsadlari bilan muvofiqlashtirish texnologiya integratsiyasini o'rganish tajribasini kamaytirmasdan, kuchaytirishini ta'minlash uchun juda muhimdir.

Ikkinchi, turli xil o'quvchilarni joylashtirish va texnologiya manbalariga kirishda potentsial farqlarni yumshatish uchun mavjudlik va inklyuzivlikni birinchi o'ringa qo'yish kerak.

Uchinchi, o'qituvchilarni doimiy ravishda malakasini oshirish va qo'llab-quvvatlash texnologiyalarni samarali integratsiyalashuvi uchun zarur bo'lgan raqamli savodxonlik ko'nikmalarini va pedagogik kompetentsiyalarni rivojlantirish uchun juda muhimdir. Va nihoyat, pedagogik texnologiyalar uzoq muddatli istiqbolda hayotiy va dolzarb bo'lib qolishini ta'minlash uchun miqyoslilik va barqarorlikni hisobga olish kerak. Pedagogik texnologiyalarning samaradorligini baholashning ahamiyati ularning qanchalik yaxshi ishlashini va ularni qanday yaxshilash mumkinligini aniqlashdir. Ta'lim texnologiyalarining samaradorligini baholash o'qitish usullarining haqiqatan ham ishlashini va kerakli natijalarga erishishini ta'minlaydi. Bu o'qituvchilar va moderatorlarga, agar kerak bo'lsa, eng yaxshi natijaga erishish uchun o'quv jarayoniga o'zgartirishlar kiritish imkonini beradi.

Hozirgi kunda pedagogik texnologiyalarning samaradorligini baholash uchun ko'plab vositalar va usullar mavjud. Eng keng tarqalganlari orasida test, so'rovnoma, kuzatuv va ekspert baholari mavjud. Sinov va so'rovnomalar pedagogik texnologiyalarning ob'ektiv samaradorligini o'lchashga imkon beradi. Ular talabalar tomonidan olingan bilim, ko'nikma va malakalarni aniqlash uchun ishlatiladi. Kuzatishlar o'quv jarayonining dinamikasini va o'qituvchi va talabalar o'rtasidagi fikr-mulohazalarni baholashga imkon beradi. Ekspert baholari pedagogik usullar va o'quv jarayonining sifatini aniqlashga yordam beradi. Pedagogik texnologiyalarning samaradorligini baholash o'quv jarayonini takomillashtirish va uning sifatini oshirish uchun zarurdir. Pedagogik texnologiyalar samaradorligini monitoring qilish va baholash o'qituvchilarga eng mos o'qitish usullarini tanlashda va umuman ta'lim sifatini yaxshilashda yordam berishi mumkin. O'quv jarayonida zamonaviy ta'lim texnologiyalaridan foydalanish o'quvchilarning intellektual, ijodiy va axloqiy rivojlanishining zaruriy shartidir. Zamonaviy texnologiyalardan foydalanish bilan bog'liq holda, o'qituvchilar tomonidan ulardan foydalanish samaradorligini baholash zarurati tug'iladi.

XULOSA

Maxsus fanlarni o'qitish metodikasida zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish o'quv jarayonini yanada samarali, qiziqarli va mazmunli qiladi. Interfaol

metodlar, AKT, STEAM yondashuvi va kompetensiyaga asoslangan ta'lim talabalarning kasbiy ko'nikmalarini shakllantirishda muhim omil bo'lib xizmat qiladi. Shu bois pedagoglar doimiy ravishda yangi texnologiyalarni o'rganish, dars jarayoniga tatbiq etish va o'z ustida ishlashlari zarur. Pedagogik texnologiyalar zamonaviy ta'lim manzarasini o'zgartirish uchun ulkan imkoniyatlarga ega bo'lib, shaxsiy o'rganish, hamkorlik va innovatsiyalar uchun yangi yo'llarni taklif etadi. Ushbu texnologiyalarning samaradorligini doimiy ravishda takomillashtirish va baholash orqali o'qituvchilar talabalar uchun qiziqarli, inklyuziv va ta'sirchan o'quv tajribalarini yaratish uchun o'zlarining barcha imkoniyatlaridan foydalanishlari mumkin. O'ylangan integratsiya, baholash va takomillashtirish orqali pedagogik texnologiyalar raqamli asrda ta'limni rivojlantirish va umrbod o'rganish uchun kuchli katalizator bo'lib xizmat qilishi mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 6-noyabrdagi "O'zbekistonning yangi taraqqiyot davrida ta'lim-tarbiya va ilm-fan sohalarini rivojlantirish chora tadbirlari to'g'risida" gi PF-6108 son farmoni.

2. "O'zbekistonda yoshlarga oid davlat siyosatini 2025-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida" O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining qarori, 18.01.2021 yildagi 23-son

3. O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida" Qonuni, 23.09.2020 yildagi O'RQ-637- son. 4. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020 yil 29 oktyabrdagi "Ilm-fanni 2030 yilgacha rivojlantirish kontsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi Farmoni .

5. Z.F.Sharopova " Ta'lim texnologiyalari " Toshkent-2019. 14-bet.

6. R.J.Ishmuxamedov "Innovatsion texnologiyalar yordamida ta'lim samaradorligini oshirish yo'llari ". Toshkent-2004.